

SKAUT

DOPORUČENÍ PRO SKAUTSKÉ ČESTNÉ STRÁŽE

verze 0.2 – květen 2024

Jako skautky a skauti jsme součástí společnosti. Máme vztah k místu, kde žijeme, k jeho historii, událostem, osobnostem. Existuje mnoho způsobů, jak skauting takové vztahy pomáhá naplňovat, jedním z nich může být i služba skautské čestné stráže při vybraných příležitostech. Uspořádání čestné stráže je vždy plně v pravomoci odpovídající jednotky. Té přísluší rozhodnutí o tom, při jaké příležitosti čestná stráž bude provedena a jak bude organizována. Tento seznam doporučení může sloužit jako pomocný návod pro důstojné uspořádání takové události, především pro jednotky, které s pořádáním čestné stráže nemají velké zkušenosti.

Jaká je role skautské čestné stráže

Skautské čestné stráže jsou přítomné při událostech různého charakteru. Často se jedná o připomínku mimořádných osobností minulosti, událostí spojených s dějinami země, s válkami, jejich oběťmi a hrdiny, rozloučení se zesnulými. Role skautské stráže je ale vždy stejná. Má pomoci dodat důstojnosti dané příležitosti, vzpomínce na událost či osobu, a vzdát hold jménem skautingu.

Jak se připravit předem

- Přijmout rozhodnutí o uspořádání skautské čestné stráže. Máme vždy vědět, proč danou akci pořádně nebo ji podpoříme svou aktivní přítomností. Pro rozhodnutí o konání či nekonání skautské čestné stráže by neměla dostačovat skutečnost, že jsme to tak vždy dělali nebo naopak nikdy nedělali. Uspořádat čestnou stráž není povinností, jedná se o svobodné rozhodnutí, obvykle místní jednotky.
- Zvážit, kolik je vhodné mít k dispozici lidí vzhledem k charakteru události, jak je zajistit a v případě složitějších nebo nových akcí i jak je předem informovat a motivovat.
- Získat propozice akce, pověřit konkrétního činovníka či činovnici organizací skautské čestné stráže a domluvit spolupráci s pořadatelem.
- Určit úpravu oblečení a vybavení členek a členů skautské stráže, zvláště pokud se jedná o neobvyklou akci, nebo například o akci v mimořádných klimatických podmínkách (velké horko či naopak mráz).

Jak se upravit

To, jak skautská čestná stráž vypadá, je výraznou částí toho, jak přispěje k vyznění akce. Není třeba mít od skautské čestné stráže stejná očekávání jako například od příslušníků armády, ale je na místě působit důstojně a přiměřeně jednotně, v souladu s krojovým řádem.

- Pro důstojný vzhled se patří mít oblečení čisté, upravené, vyžehlené, vlasy učesané.
- Krojový řád umožňuje ke kroji nosit sukně, kalhoty a kraťasy - doporučené jsou jednobarevné tmavé barvy. Dbejme na toto doporučení. Může nastat mimořádná situace, kdy vyhodnotíme vhodnost jednotných černých spodních dílů kroje (například při pohřbu), ale obvykle zcela dostačuje, pokud se jedná o jednobarevné tmavé kusy oblečení. Na místě nejsou tepláky, šušťáky, maskáče, elastáky.
- Krojový řád umožňuje nosit košili jak v kalhotách / sukni, tak i volně navenek. Doporučujeme pro konkrétní skautskou čestnou stráž dohodnout jednotně. Za vhodnější řešení pro většinu pietních situací považujeme košili dovnitř, pokud možno doplněnou opaskem, skautským či případně jiným.

- Krojový řád umožňuje nosit šátek na límci či pod límcem. Doporučujeme pro konkrétní skautskou čestnou stráž dohodnout jednotně. Je možné, nikoli vždy nutné, sjednotit i šátky jako takové. Lepším estetickým dojmem působí šátky pečlivě namotané.
- Krojový řád umožňuje nosit rukávy krojové košile dlouhé i vyhrnuté. Doporučujeme pro konkrétní skautskou čestnou stráž dohodnout jednotně.
- Obuv ke kroji volit přiměřeně situaci. Holinky, sandály nebo přehnaně svítivé tenisky nejsou vhodná varianta, ale problematické obvykle není cokoli od nejlépe tmavé polosportovní obuvi po polobotky.
- Záleží vždy i na charakteru události, například na pohřbu mohou kraťasy či sukně kratší než ke kolenům působit nevhodně.
- Ke kroji se při pietní příležitosti nehodí ani nože, čutory, ledvinky apod.

Služba ve skautské čestné stráži je součástí skautské výchovy a jako taková má být umožněna všem zájemcům. Je žádoucí usilovat o přiměřeně jednotnou úpravu v rámci skupiny, s vědomím toho, že jednotný vzhled posiluje důstojnost čestné stráže, ale zároveň je třeba myslet i na to, že snahy o mimořádnou jednotnost nad rámec krojového řádu (typu povinně jednotné kalhoty, povinná jednotná pokrývka hlavy, bílé rukavice pro vlajkonoše apod.) mohou jít proti takové otevřenosti.

Co vzít s sebou

- Často je vhodné mít s sebou skautský prapor. Obvykle není příliš podstatné, jestli se jedná o prapor oddílový, střediskový či třeba okresní, dostačuje, že se jedná o důstojně vypadající skautský prapor v dobrém stavu. Při smuteční události jej lze opatřit černou stuhou.
- Doporučujeme nosit s sebou lékárníčku. Slavnostní příležitosti jsou často náročné pro čestnou stráž i přítomné (délkou, slunečním svitem, věkem diváků) a od skautů mnozí budou očekávat, že budeme schopni pomoci. I my to od sebe očekáváme.
- Láhev s pitím a kalíšky. Možná budete chtít dát napít někomu z čestné stráže nebo ostatních přítomných. V zimě se může hodit termoska s čajem.
- Vedoucí čestné stráže může mít s sebou pro jistotu několik šátků a turbánků v záloze. V zimě se někdy mohou hodit i rukavice navíc nebo nějaká vrstva oblečení k zapůjčení.

Jak se připravit na místě

- Seznámit se s okolím, zjistit od pořadatelů přesný průběh a upřesnit očekávání
- Vysvětlit členkám a členům skautské čestné stráže, jak během celého průběhu postupovat
- Zkontrolovat vybavení a oblečení
- Zejména v létě – zajistit dostatek tekutin před a po akci
- Po akci se rozloučit s pořadateli

Činnosti čestné stráže

Skautská čestná stráž někdy stojí u pomníku, někdy u řečníků, někdy u rakve se zesnulým či v řadě podél zdi kostela či krematoria, někdy klade věnce, někdy kráčí před lidmi kladoucími věnce, někdy má prapor, někdy ni-

koli. Situaci je nepřeborné množství, role skautské čestné stráže se liší místními zvyklostmi nebo i přítomností či nepřítomností další čestné stráže (typicky sokolové, vojáci apod.).

- Vedoucí skautské čestné stráže předem či před zahájením domluví podrobnosti s pořadatelem a případnými dalšími čestnými strážemi.
- Se skautskou čestnou stráží pak její vedoucí projde detaily, kdy a jak stát (v pozoru a v pohovu), zda zdravít a jak (skautským pozdravem či praporem). Tyto postupy se mohou lišit místo od místa, ale měly by být vždy jednotné pro ten který výkon služby skautské čestné stráže.
- Pakliže v konkrétní situaci (například při znění státní hymny) čestná stráž zdraví skautským pozdravem, prapor má být použit k pozdravu také – obvykle předklonem o 45 stupňů, případně zvednutím a předklonem o 45 stupňů.
- Pokud není scénář akce zcela jasný a lze předpokládat nepředvídané situace, doporučuje se dohodnout s čestnou stráží signály, podle nichž se její členové zachovají, případně určit jednu členku či člena čestné stráže jako toho, podle něž se ostatní budou řídit a kopírovat jeho jednání (a spoléhat na její či jeho zkušenost a zdravý úsudek). Případně se lze předem dohodnout s partnery a následovat velení jiné přítomné čestné stráže.
- Často je třeba dohodnout načasování a průběh příchodu a odchodu čestné stráže.

Bezpečí a komfort čestné stráže

Čestná stráž často vykonává své služby v teplotně nepohodlném prostředí, často stojí dlouhé desítky minut bez pohybu. Jedná se o nezanedbatelné fyzické vypětí, které se může u některých jedinců prohlubovat i stresem z toho, že na ně hledí desítky (či více) párů očí. Je dobré přijímat taková opatření, která čestné strážní službu ulehčí.

- Připravte střídače. Pokud trvá akt více než pár desítek minut, mějte po ruku náhradníky, schopné nahradit někoho, komu se udělá nevolno (horkem, vyčerpáním). Dohodněte, jak signalizovat potřebu nahrazení. V případě slabosti je třeba nechat se vystřídat. Není dobré se přemáhat, důstojné vystřídání je vždy lepší než náhlé zhroucení. To nepřiměřeně odpoutá pozornost od aktu samotného a ohrožuje zdraví čestné stráže.
- Za silného slunce zkuste využít stínu (možná bude na vás, ze které strany si stoupnete k pomníku), v uzavřených prostorách zvažte předem dostatečný přísun kyslíku skrze větrání apod. Pracujte pečlivě s podmínkami, které před vás klade počasí i místo konání.
- Zvažte, jestli výkon služby čestné stráže není nad hranici fyzické únosnosti. Desítky minut bez pohybu na prudkém slunci mohou být zcela za hranou a v takovém případě je lepší čestnou stráž odřeknout, než vystavovat skautky a skauty zdravotním problémům. Případně vnesťe do dlouhého a náročného aktu plánované a organizované střídání.
- I chlad může způsobit velké komplikace, při venkovních aktech, ale také třeba v tuhé zimě či v nevytopeném kostele. Dbejte na pečlivé mnohvrstevné oblečení čestné stráže. Neváhejte v případě potřeby zvážit i upuštění od skautského kroje, ale umístění jen šátku přes svrchní (ideálně jednotné) oblečení. Lépe zahřeje obuv s pevnou podrážkou. Zdraví má přednost.

Na co si dávat pozor

I během slavnostního či pietního aktu může nastat nečekaná událost, kterou bude třeba vyřešit na místě. Vždy záleží na pohotovosti a zdravém úsudku vedoucí/ho čestné stráže a jejích členek a členů. Pak jsou ale i situace, které mohou způsobit nepříjemnost, a dá se jim do různé míry předcházet. Zkuste se k takovým situacím stavět preventivně.

- Připomínkové akce mají různé pořadatele. Je třeba vědět, kdo za akcí stojí. Obvykle je zcela neproblematické, pokud akci pořádá místní samospráva nebo některé veřejná instituce. Je ale třeba být připraveni i na jiné situace. Odpor proti nacismu si často přivlastňuje extrémní levice, odpor proti komunismu zase extrémní pravice. Zajistěte, aby dobré jméno skautingu nebylo poškozeno spojením s organizacemi a ideologiemi, které jsou se skautskými myšlenkami neslučitelné.
- Hranice mezi rolí skautingu ve společnosti a kontaktem s politikou je někdy tenká. Myslete na to, že v kroji na podobné akci reprezentujeme skauting jako celek. Vedoucí čestné stráže by měl dbát na to, aby se například členky či členové čestné stráže nefotili v kroji s představiteli extremistických stran a hnutí, z nevědomosti ani z legrace, či aby viditelně nevznikalo riziko zneužití přítomnosti skautek a skautů v běžném politickém boji.
- Členky a členové skautské čestné stráže by měli být schopni vnímat důležitost aktu i jeho symbolický význam, jen tak může jejich přítomnost být součástí skautského výchovného procesu. Z toho důvodu (i z mnoha dalších výše uvedených) se jako mnohem vhodnější jeví stavět čestnou stráž ze skautek a skautů, rangers, roverů a mladších vedoucích, nikoli pak z vlčat a světlušek. Naopak čestná stráž postavená jen ze starších vedoucích a oldskautů možná neukazuje, že jsme hnutím pro děti a mladé lidi.

Za znění Doporučení pro skautské čestné stráže zodpovídá

Petr Vaněk – Permi | petr.vanek@skaut.cz

místostarosta a zpravodaj pro komunikaci a projekty služby společnosti

Výkonná rada, Junák - český skaut

Tato doporučení byla vytvořena za podpory sester a bratří se zájmem o tematiku. Případné návrhy na budoucí úpravy či doplnění směřujte na **kancelar@skaut.cz**.

Odkazy

Text krojového řádu krizovatka.skaut.cz/spisovna/rady/krojovy-rad

Příloha č. 1: součásti skautského kroje krizovatka.skaut.cz/spisovna/rady/krojovy-rad

Příloha č. 2: krojové označení krizovatka.skaut.cz/spisovna/rady/krojovy-rad